

სიტუაციური ამოცანების გამოყენება დისკუსიისას და პრობლემათა ანალიზი

ავტორი მაია ფირჩხაძე

დისკუსია, რომლის უამრავი ფორმაც არსებობს, გაკვეთილის ერთ-ერთი ყველაზე საინტერესო და სახალისო ნაწილია. დისკუსიური მუშაობის ძირითადი ფორმები, როგორიცაა გონებრივი იერიში, დებატები, მრგვალი მაგიდა, სიტუაციური ამოცანები, ფორუმი, სასამართლო სხდომა, აკვარიუმი, კეისტუქნოლოგია და სხვ. ხელს უწყობს ინდივიდუალურ და თანამშრომლობით მოდვაწეობას, ზეპირი და წერილობითი მეტყველების, შემოქმედებითი და კრიტიკული აზროვნების, ლოგიკური ოპერაციების, სემიოტიკური კომპეტენციებისა და ზოგადად შემეცნებითი და კომუნიკაციური ხასიათის თვისებების განვითარებასა და ჩამოყალიბებას.

პრობლემური საკითხების გაანალიზებისთვის ძალიან ეფექტურია საგაკვეთილო დისკუსია, რომლის დროსაც სასურველია, მოსწავლეს ისეთი ამოცანები შევთავაზოთ, რითაც ის სიტუაციას სხვადასხვა კუთხით წარმოიდგენს. მსგავსი ამოცანები მასწავლებელმა გაკვეთილის მიზნის შესაბამისად უნდა შეარჩიოს და შეადგინოს. მაგალითად: როდესაც მასწავლებლის მიზანია, პრობლემური საკითხის გაანალიზება და მიიჩნევს, რომ ამისთვის მოსწავლეს სჭირდება, ცხადად წარმოიდგინოს ეპოქის სულისკვეთება; ეფექტურია დისკუსია-დიალოგის ფორმატი და ისტორიული პერიოდის მოდელირება სიტუაციური ამოცანის შეთავაზებით, რომლითაც მასწავლებელი ყველაზე სასურველ გარემოს შექმნის პრობლემის მთლიანობაში აღსაქმელად.

განვიხილოთ მსგავსი ამოცანები:

1) ამოცანა დაფუძნებულია მოვლენათა თანამედროვეის, ისტორიული სუბიექტის პოზიციაზე:

მაგალითად, შუა საუკუნეების ევროპის რელიგიური ვითარების ანალიზისთვის მოცემულია

სიტუაცია:
ერთმანეთს ხვდებიან მარტინ ლუთერი, თომას მიუნცერი და ინგლისის მეფე ჰაინრიხ VIII. ამოცანა: წარმოიდგინეთ მათ შორის შემდგარი შესაძლო დიალოგი, საუბარი, რომელშიც თითოეული შეეცდებოდა თავისი ეკლესიის უპირატესობის დამტკიცებას (ლუთერანულის, კალვინისტურის, ანგლიკანურის) და მოიფიქრეთ, რა საკითხებზე არ იკამათებდნენ ისინი, რა არ გახდებოდა მათ შორის საკამათო?!

2) ამოცანა, რომელიც ეყრდნობა უბრალოდ თანამედროვეის პოზიციას:

მაგალითად, სიტუაცია: შენ, როგორც XXI საუკუნის ადამიანი, აღმოჩნდი 1095 წელს პაპ ურბან II-ის მიერ კლერმონში გამართულ კრებაზე, სადაც მან წმინდა მიწის გასათავისუფლებლად ჯვაროსნული ლაშქრობების დაწყება გამოაცხადა. ამოცანა: შენ უკვე იცი ჯვაროსნული ლაშქრობების შედეგები. დაუჭერდი თუ არა მხარს პაპის მოწოდებას, თუ შეეცდებოდი, დაგერწმუნებინა ის, უარი ეთქვა ლაშქრობებზე?! რომელ არგუმენტებს მოიტანდი შენი მიზნის მისაღწევად?!

3) ამოცანები, რომელიც დაფუძნებულია მხატვრული ტილოს ანალიზზე:

მაგალითად, აღწერე სიტუაცია და გააკეთე ჩანაწერი „სასახლის კარის დღიურში“ იმ მოვლენის მიხედვით, რასაც ხედავ სურათზე „რუქნ-ად-დინის წერილი“ (სურ.1); შეეცადე გადმოსცე თამარ მეფის დარბაზის წევრთა გრძნობები რუმის სულთნის ელჩის მიერ წაკითხულ წერილთან დაკავშირებით; მოიფიქრე, გაამართლებდა თუ არა თავის ქმედებას ზაქარია მხარგრძელი და რით ახსნიდა ამას?!

სურ.1
რუქნ-ად-დინის წერილი
(ქავჭავაძე)

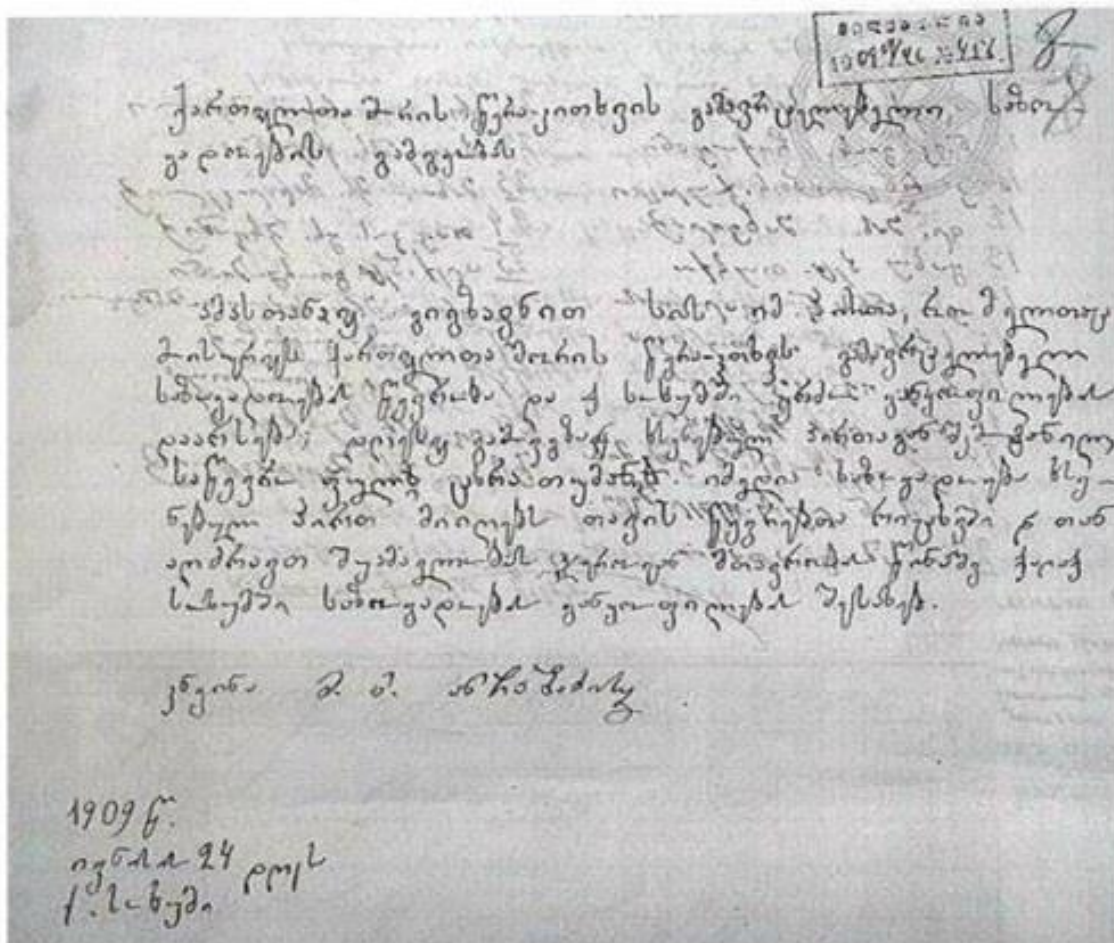

სურ.2.
მთიული ლტოლვილები (პეტრე
გრუზინსკი)

4) ამოცანები, რომლებიც დაფუძნებულია ისტორიული წყაროს – დოკუმენტების ანალიზზე

- 4) ამოცანები, რომლებიც დაფუძნებულია ისტორიული წყაროს - დოკუმენტების ანალიზზე ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების საარქივო მასალებიდან

ქშშკგ საზოგადოების სოხუმის განყოფილების თავმჯდომარის მარიამ ანჩაბაძის წერილი თბილისის ცენტრალური გამგეობის სახელზე

განალიზე წყარო და მიწერე წერილი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას შუნი დამოკიდებულების შესახებ აფხაზეთში ამ საზოგადოების მუშაობის პერსპექტივებზე როგორც

5) სიტუაციის მოდელირება: რა მოხდებოდა, თუ... მაგალითად, რუსეთი ვერ შეიერთებდა კავკასიას?! და ა.შ.

პასუხებისთვის მოსწავლეს შეუძლია ასეთი „ფორმულა“ გამოიყენოს:

ა) დააფიქსირე პოზიცია (ანუ – „რას ემყარება შენი მოსაზრება?“) – მე ვთვლი, რომ...

ბ) ახსნა-განმარტება (აუ – „როგორ დაამტკიცებ შენს პოზიციას, რა შედეგებით?“) – იმიტომ, რომ..

გ) მაგალითი (ანუ – „დაასახელე ფაქტები შენი მოსაზრების ილუსტრირებისათვის“) – მაგალითად...

დ) გამომდინარე აქედან, ამიტომ, ამის შესაბამისად (ანუ – „დასკვნა: რა უნდა გაკეთდეს?!“ „ანდა ეს შეიძლება იყოს მოწოდება, შენი პოზიციის აღიარებისკენ“) – ასე, რომ..

ნებისმიერ სიტუაციაში, არ უნდა დაგვავიწყდეს: ჯგუფების წინასწარი ორგანიზება; დებატების მონაწილეთა შერჩევა; ჯგუფების დაყოფა ორ ნაწილად: მტკიცებითი და უარყოფითი; მოსამართლის დასახელება, რომელიც გადაწყვეტს, რომელმა ჯგუფმა უკეთესად დაიცვა თავისი პოზიცია და სკიპერის არჩევა, რომელიც თვალყურს ადევნებს რეგლამენტის და თამაშის წესებს.

და, რაც მთავარია, აუცილებელია დებატების პრინციპის დაცვა:

- სხვისი აზრის მიმართ პატივისცემა;
- მკაფიო არგუმენტები;
- წაგებული არავინაა.

პრობლემური საკითხების ანალიზისთვის დისკუსიური მუშაობის ფორმები და ამ მიზნით სიტუაციური ამოცანების გამოყენება ხელს უწყობს მოსწავლის ფუნქციური, დინამიკური და ტრანსფერული ცოდნის განვითარებას და სრულყოფას, ამიტომ მისი გამოყენება გაკვეთილზე სასურველი და ეფექტურია.